

Uitspraak Commissie van Beroep 2020-008 d.d. 11 maart 2020

(mr. C.A. Joustra, voorzitter, J.C.H. Kars AAG CERA, mr. A. Smeeing-van Hees, F.R. Valkenburg AAG RBA, mr. J. Willeumier, leden en mr. H.C. Dobbelaar-ten Cate, secretaris)

Samenvatting

Afkoop levensverzekering na echtscheiding, rechtsverhouding tussen de ex-echtelingen, instemming afkoop.

In geschil is of verzekeraar naar aanleiding van een tussen ex-echtelingen gewezen arrest van het gerechtshof – in welk arrest een levensverzekering aan de ex-echtgenoot van Consument is toegeedeeld – het verzoek van de ex-echtgenoot tot afkoop van die levensverzekering mocht honoreren.

De Geschillencommissie wijst erop dat in het arrest niets is bepaald over de rechtsverhouding tussen de ex-echtelingen en derden (onder wie Verzekeraar). Verzekeraar had daarom alleen met instemming van de Consument de afkoop van de verzekering door de ex-echtgenoot mogen accepteren. Die instemming was er niet. Verzekeraar is daarom toerekenbaar tekortgeschoten en dient Consument de als gevolg hiervan geleden schade te vergoeden.

De Commissie van Beroep handhaaft de beslissing van de Geschillencommissie.

[Klik hier voor de uitspraak bij de Geschillencommissie](#)

1. De procedure in beroep

- 1.1 Bij een op 16 mei 2019 ontvangen pro forma beroepschrift van 16 mei 2019 heeft Verzekeraar bij de Commissie van Beroep financiële dienstverlening (verder: Commissie van Beroep) beroep ingesteld tegen een uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (verder: Geschillencommissie) van 18 april 2019 (dossiernummer [nummer], gepubliceerd onder nummer 2019-293). Bij een op 29 mei 2019 ontvangen aanvullend beroepschrift met bijlagen heeft Verzekeraar de gronden van beroep geformuleerd.
- 1.2 Consument heeft een op 13 juni 2019 gedateerd verweerschrift met bijlage ingediend.
- 1.3 De mondelinge behandeling van dit beroep heeft plaatsgehad op 14 oktober 2019. Partijen zijn aldaar verschenen en hebben hun standpunt toegelicht, Verzekeraar mede aan de hand van spreekantekeningen, en hebben vragen van de Commissie van Beroep beantwoord.

2. De procedure bij de Geschillencommissie

Voor het verloop van de procedure bij de Geschillencommissie verwijst de Commissie van Beroep naar de uitspraak van de Geschillencommissie van 18 april 2019.

3. Feiten

- 3.1 De Commissie van Beroep gaat uit van de feiten die de Geschillencommissie heeft vermeld in de bindende uitspraak onder 2.1 tot en met 2.6. De feiten zijn niet betwist en worden voor zover relevant aangevuld met enkele andere feiten die tussen partijen vaststaan. Kort gezegd gaat het om het volgende.
- 3.2 Op 1 april 1998 heeft Consument, tezamen met haar toenmalige echtgenoot - hierna ook: (de) ex-echtgenoot - een zogenaamde 'Meegroeiverzekering' afgesloten bij Verzekeraar. Consument en haar ex-echtgenoot zijn daarbij beiden als verzekeringnemer aangemerkt. Overeengekomen werd dat Verzekeraar bij in leven zijn van verzekeringnemers op de einddatum van de verzekering (1 april 2028) de waarde van de verzekering uitkeert. Bij eerder overlijden van (één van) de verzekeringnemers keert Verzekeraar een bedrag uit van fl. 350.000,- (€ 158.823,08). Consument en ex-echtgenoot betalen hiervoor een jaarlijkse premie. Op de overeenkomst zijn de Algemene Voorwaarden Flexibele Levensverzekering AVFL-0703 van toepassing (hierna: 'de Voorwaarden').

In de Voorwaarden is het volgende bepaald:

“Artikel 21

Beëindiging van de verzekering

21.1 De verzekeringnemer heeft, zolang de verzekerde in leven is, het recht de verzekering door schriftelijke opzegging te doen eindigen tegen uitkering van de afkoopwaarde, tenzij wettelijke bepalingen dit verhinderen. De opzegging dient te geschieden uiterlijk een maand voor de eerstvolgende premieervaldatum.”

- 3.3 In 2011 zijn Consument en ex-echtgenoot uit elkaar gegaan, waarna Consument in 2012 een echtscheidingsprocedure is gestart. De rechtbank Noord-Nederland, locatie Assen, heeft bij vonnis van [datum 1] 2014 gelast dat partijen hun gemeenschappelijke goederen dienen te verdelen met inachtneming van hetgeen de rechtbank in dat vonnis heeft overwogen. De rechtbank heeft onder andere gelast dat de gemeenschappelijke woning in [plaatsnaam] aan de ex-echtgenoot wordt toegedeeld, onder de verplichting van deze om de gemeenschappelijke hypothecaire geldlening ter hoogte van € 400.000,- voor zijn rekening te nemen, Consument uit de hoofdelijke aansprakelijkheid voor die schuld te doen ontslaan en haar uit hoofde van overbedeling de helft van de overwaarde te vergoeden. Dat vonnis is tot zover uitvoerbaar bij voorraad verklaard.
- 3.4 In hoger beroep heeft de procedure uiteindelijk geleid tot een arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Leeuwarden, van [datum 2] 2018. In dat arrest is onder meer het volgende bepaald:

2.9 (...) Aangezien de eerste grief van de ex-echtgenoot - ziende op de waarde van de woning – is geslaagd en het hof de waarde van de woning op een bedrag van € 463.500,- zal bepalen, dient de ex-echtgenoot ter zake van de woning een bedrag van € 31.750,- (€ 463.000,- minus € 400.000,- = € 63.500,- : 2) aan Consument te voldoen.

*2.10 In rechtsoverweging 2.6 van het vonnis van [datum 1] 2014 heeft de rechtbank - kort gezegd - bepaald dat de levensverzekeringpolis met polisnummer (...) aan de ex-echtgenoot wordt toegedeeld tegen een waarde van € 64.381,14, onder de verplichting van de ex-echtgenoot om aan (Consument) de helft van die waarde, derhalve een bedrag van € 32.190,57 te voldoen. Deze beslissing is in hoger beroep - bij tussenarrest van [datum 3] 2017 - in stand gebleven, doordat de tweede grief van de ex-echtgenoot) heeft gefaald.
(...)*

2.13 Uit het vorenstaande volgt dat de ex-echtgenoot gehouden is een bedrag van in totaal € 63.940,57 (te weten: € 31.750,- + € 32.190,57) aan Consument te voldoen en Consument een bedrag van € 22.053,73 aan de ex-echtgenoot dient te voldoen, hetgeen - na verrekening - met zich brengt dat de ex-echtgenoot een bedrag van € 41.886,84 (te weten: € 63.940,57 minus € 22.053,73) aan Consument dient te voldoen.'

Voornoemd arrest van het gerechtshof is uitvoerbaar bij voorraad verklaard, voor zover dat arrest betrekking heeft op de op € 463.500,- bepaalde waarde van de woning.

- 3.5 Op 12 maart 2018 heeft Consument telefonisch contact opgenomen met Verzekeraar. Zij heeft toen de heer [naam] gesproken, die haar heeft verzekerd dat haar ex-echtgenoot zonder haar toestemming de levensverzekering niet kon opzeggen en uitkering van het gespaarde bedrag zonder haar instemming niet kon opeisen.
- 3.6 Op 3 april 2018 heeft de heer [naam] Consument per e-mailbericht laten weten dat dit wèl zonder de instemming van Consument mogelijk was.
- 3.7 Op 4 april 2018 heeft de ex-echtgenoot de levensverzekering afgekocht en op 12 april 2018 heeft Verzekeraar op verzoek van de ex-echtgenoot de afkoopwaarde (van ongeveer € 91.000,-) aan hem uitgekeerd.
- 3.8 Op 26 april 2018 heeft Consument, ten laste van haar ex-echtgenoot, executoriaal beslag gelegd onder Verzekeraar op de uitkering uit de levensverzekering. Verzekeraar heeft daarop laten weten dat het beslag geen doel trof omdat de ex-echtgenoot van Consument de verzekering reeds had afgekocht en Verzekeraar de afkoopwaarde aan de ex-echtgenoot had overgemaakt.

4. Klacht en uitspraak Geschillencommissie

Vordering Consument

- 4.1 Consument vordert van Verzekeraar een bedrag ter grootte van € 41.886,84.

Grondslagen en argumenten

- 4.2 Consument voert de volgende grondslagen en argumenten aan:

- Verzekeraar heeft ten onrechte - zonder toestemming van Consument - de waarde van de verzekering aan haar ex-echtgenoot uitgekeerd, terwijl Consument hiertegen uitdrukkelijk

bezwaar heeft gemaakt en uit het arrest van het gerechtshof blijkt dat de ex-echtgenoot van Consument een gedeelte van de waarde van de verzekering aan Consument dient uit te keren.

- De in het arrest opgenomen verdeling had in één keer via de notaris uitgevoerd moeten worden. Verzekeraar had zich hierin niet mogen mengen.
- Verzekeraar had rekening moeten houden met de verhoudingen tussen partijen en de belangen van Consument.
- Begin maart 2018 is aan Consument meegedeeld dat haar ex-echtgenoot de levensverzekering niet zonder haar instemming kon afkopen. Verzekeraar heeft pas op 3 april 2018 aangegeven dat deze informatie onjuist was. Indien Consument gelijk juist was geïnformeerd, had zij eerder beslag kunnen leggen.

Verweer Verzekeraar

4.3 Verzekeraar heeft gemotiveerd verweer gevoerd.

Beoordeling

4.4 De Geschillencommissie heeft - kort weergegeven - overwogen dat het geschil zich toespitst op de vraag of - en zo ja in hoeverre - de ex-echtgenoot tot afkoop van de levensverzekering mocht overgaan. De Geschillencommissie heeft verder overwogen dat Verzekeraar door zonder instemming van Consument de afkoop van de ex-echtgenoot te accepteren en de totale afkoopsom aan de ex-echtgenoot uit te keren, is tekortgeschoten in haar verplichtingen ten opzichte van Consument. De Geschillencommissie acht Verzekeraar daarvoor schadelijkt. Nu onbetwist is gebleven dat de ex-echtgenoot geen verhaal (meer) biedt en dit ook op termijn niet zal bieden, heeft de Geschillencommissie bepaald dat Verzekeraar het volledige schadebedrag van € 41.886,84 aan Consument dient te vergoeden.

5. Het beroep en de beoordeling van het beroep

- 5.1 Verzekeraar heeft beroep ingesteld tegen de beslissing van de Geschillencommissie tot toewijzing van de vordering van Consument. Verzekeraar stelt in beroep - kort weergegeven - dat Consument had kunnen overgaan tot tenuitvoerlegging van het arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Leeuwarden, van [datum 2] 2018. Consument bestrijdt dat.
- 5.2 De Commissie van Beroep stelt vast dat de levensverzekering tot de huwelijks-gemeenschap van Consument en de ex-echtgenoot behoorde. Vast staat dat beide echtgenoten toestemming dienden te geven voor de afkoop van de levensverzekering.
- 5.3 Aan de Commissie ligt de vraag voor of het vereiste van toestemming komt te vervallen als gevolg van het in het kader van de echtscheiding tussen Consument en de ex-echtgenoot gewezen vonnis van de rechtbank Noord-Nederland, locatie Assen, van [datum 1] 2014, in welk vonnis (onder 2.5) is overwogen:
'Partijen zijn het er over eens dat de levensverzekering moet worden toebedeeld aan de man. De rechtbank zal hen hierin volgen en gelast dat de levensverzekering aan de man wordt toebedeeld.'

In het dictum van dat vonnis is bepaald:

‘gelast dat partijen hun gemeenschap verdelen met inachtneming van wat de rechtbank in dit vonnis heeft overwogen,’

- 5.4 Verzekeraar beantwoordt de hiervoor onder 5.3 opgenomen vraag - of het vereiste van toestemming is komen te vervallen - bevestigend.
Volgens Verzekeraar dient het onder 5.3 genoemde vonnis van [datum 1] 2014 – in combinatie met het daarop in hoger beroep gevolgde arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Leeuwarden, van [datum 2] 2018 – te worden beschouwd als een akte in de zin van artikel 7:970 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en is ook voldaan aan het vereiste van mededeling als bedoeld in voornoemd wetsartikel omdat de ex-echtgenoot het vonnis en het arrest aan Verzekeraar heeft toegezonden.
- 5.5 Anders dan Verzekeraar beantwoordt de Commissie van Beroep de vraag of het vereiste van toestemming is komen te ontvallen ontkennend.
De Commissie van Beroep stelt vast dat de tussen Consument en de ex-echtgenoot bestaande huwelijksgemeenschap van rechtswege is ontbonden als gevolg van de echtscheiding. De ontbinding van de huwelijksgemeenschap betekent echter nog niet het einde van de tussen de (ex-)echtgenoten bestaande gezamenlijke gerechtigdheid tot de bestanddelen van de ontbonden gemeenschap.
Ieder der deelgenoten (ex-echtgenoten) kan de verdeling van de gemeenschap vorderen (artikel 3:178 lid 1 BW). Indien de deelgenoten niet tot overeenstemming kunnen komen, dan kan de rechter - op vordering van één van de ex-echtgenoten - (a) de wijze van verdeling gelasten of (b) de verdeling zelf vaststellen (artikel 3:185 lid 1 BW).
In dit geval heeft de rechter de wijze van verdeling gelast. Aan de ex-echtgenoten is opgedragen de gemeenschap aldus te verdelen dat (kort weergegeven):
- 1) de woning naar de ex-echtgenoot gaat;
 - 2) de levensverzekering naar de ex-echtgenoot gaat;
 - 3) Consument wordt ontslagen uit de hoofdelijkheid van de hypothecaire geldlening, en
 - 4) Consument een vordering uit overbedeling krijgt op haar ex-echtgenoot.
- Er zijn uitvoeringshandelingen nodig om deze verdeling daadwerkelijk te laten plaatsvinden. De verdeling is dus nog geen feit. De rechter heeft partijen alleen gelast dat en hoe er verdeeld moet gaan worden.
- 5.6 Met betrekking tot de hiervoor in 5.5 onder 2) genoemde levensverzekering geldt dat Consument haar rechten en verplichtingen uit hoofde van deze verzekering dient over te dragen aan haar ex-echtgenoot. Artikel 7:970 lid 2 BW bepaalt dat de levering van rechten uit een verzekering een daartoe bestemde akte vereist en een schriftelijke mededeling daarvan aan de verzekeraar door de vervreemder en de verkrijger. Anders dan Verzekeraar bepleit (zie hiervoor onder 5.4) kan noch het vonnis noch het arrest worden aangemerkt als een akte in de zin van artikel 7:970 lid 2 BW. Beide rechterlijke uitspraken zijn namelijk niet bestemd tot levering van de rechten uit de levensverzekering. In beide rechterlijke uitspraken wordt alleen gelast dat en hoe de verdeling moet gaan plaatsvinden.

- 5.7 Verzekeraar heeft nog aangevoerd dat zowel het vonnis als het arrest uitvoerbaar bij voorraad is verklaard. Zij leidt daaruit af dat het vonnis en/of het arrest wél kan/kunnen dienen als akte als bedoeld in artikel 7:970 lid 2 BW.
De Commissie van Beroep verwerpt die stelling. In het geval de rechter een vonnis/arrest uitvoerbaar bij voorraad verklaart, kan de executie van dat vonnis/arrest ook worden aangevangen of voortgezet als tegen dat vonnis/arrest een rechtsmiddel is aangewend. De woorden ‘uitvoerbaar bij voorraad’ houden dus in dat deze rechterlijke uitspraken voorlopig uitvoerbaar zijn, namelijk in afwachting van de uitkomst van het hoger beroep of van het beroep in cassatie. De omstandigheid dat zowel de rechtbank als het hof hun uitspraak ‘uitvoerbaar bij voorraad’ heeft verklaard, betekent niet dat de uitvoeringshandelingen die noodzakelijk zijn ter verdeling van de gemeenschap, achterwege kunnen blijven. Evenmin kan op grond van een ‘uitvoerbaarverklaring bij voorraad’ worden aangenomen dat het vonnis/arrest kan worden aangemerkt als een akte in de zin van artikel 7:970 lid 2 BW.
- 5.8 Uit het voorgaande volgt dat Verzekeraar toerekenbaar is tekortgeschoten in de nakoming van de verzekeringsovereenkomst door toe te laten dat de ex-echtgenoot de polis zonder toestemming van Consument afkocht.

De hoogte van de door Verzekeraar te betalen schadevergoeding

- 5.9 Indien Verzekeraar de overeenkomst behoorlijk was nagekomen had zij de afkoop niet toegelaten. De waarde van de verzekering ten tijde van de afkoop was ongeveer € 90.000,-. Consument was medegerechtigd tot dat bedrag. Door de afkoop en het uitbetalen van het volledige bedrag aan de ex-echtgenoot heeft Consument schade geleden. Zij vordert een bedrag van € 41.886,84. Gelet op de waarde van de polis ten tijde van de afkoop is die vordering volledig toewijsbaar.
Daaraan doet niet af dat de rechtbank/het hof het bedrag aan overbedeling uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst op ruim € 30.000,- had gesteld. Dat bedrag vloeide voort uit de in het verleden gelegen peildatum, toen de waarde van de polis nog lager was. Met die lagere bedragen dient Verzekeraar niet te rekenen, omdat Verzekeraar ten tijde van de afkoop - nog steeds - te maken had met twee verzekeringnemers die gelijkelijk gerechtigd waren tot de waarde van de polis.
- 5.10 Bij het vorenstaande komt dat Verzekeraar ook is tekortgeschoten in de wijze waarop zij Consument van informatie heeft voorzien met betrekking tot de vereisten voor afkoop van de verzekering. Nadat zij Consument aanvankelijk (terecht) te kennen had gegeven dat voor afkoop haar toestemming was vereist, heeft zij ongeveer drie weken later (ten onrechte) meegedeeld dat die toestemming toch niet noodzakelijk was. De dag daarna heeft de ex-echtgenoot om afkoop verzocht, waarna Verzekeraar ruim een week later de waarde van de polis aan de ex-echtgenoot heeft uitgekeerd. Van Verzekeraar mocht worden verwacht dat zij de belangen van beide cliënten in het oog zou houden. Zij wist dat de toedeling van de verzekeringsovereenkomst aan de ex-echtgenoot onderdeel uitmaakte van ‘een totaal-pakket’ en zij wist ook dat Consument zich zorgen maakte over de mogelijke afkoop van de verzekering door haar ex-echtgenoot. Verzekeraar had moeten begrijpen dat eenzijdige afkoop ertoe zou leiden dat de ex-echtgenoot de beschikking zou

krijgen over het volledige afkoopbedrag en dat Consument van haar (onwillige) ex-echtgenoot afhankelijk zou zijn of zij alsnog haar aandeel in de polis zou ontvangen. Door te handelen zoals Verzekeraar heeft gedaan heeft zij de belangen van Consument veronachtzaamd. Haar stelling dat zij een vlotte afhandeling van de verdeling heeft willen bewerkstelligen, een doelstelling die op zichzelf nastrevenswaardig is, heeft tot gevolg gehad dat Consument in een nadeliger positie is gebracht.

5.11 Uit het voorgaande volgt dat de beslissing van de Geschillencommissie zal worden gehandhaafd.

6. Beslissing

De Commissie van Beroep:

handhaaft de beslissing van de Geschillencommissie.